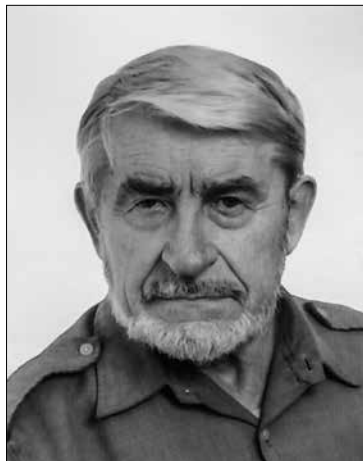

Za Jaroslavem Teplým

Dne 17. února 2019 nás navždy opustil ve věku 92 let historik doc. PhDr. Jaroslav Teplý, CSc. Narodil se v Pardubicích 27. června 1927 v rodině Jaroslava Teplého, výrobce likérů. Jaroslavova cesta k historické vědě rozhodně nebyla přímočará. Stálo na ní několik překážek, které naválila nepřítel doba.

Když Jaroslav dorostl věku středoškolského studenta, nastoupil na pardubické reálné gymnasium. Jenomže přišel Mnichov, vzápětí březen 1939: rozpadlo se Československo a hned potom následovala německá okupace zbytku území republiky; zřízen byl říšský Protektorát Čechy a Morava. Dosavadní představy o životních perspektivách mladých lidí se začaly bortit. Dne 17. listopadu 1939 byly uzavřeny všechny české vysoké školy. Středoškolákům, zvláště z gymnázií a reálků, nezbývalo než se po maturitě ohlížet aspoň po nějakých abiturientských kurzech. Jaroslav Teplý to řešil tím, že přestoupil z reálky na pardubickou obchodní akademii. Jednalo se o v Pardubicích nově založenou a tehdy (1938) moderně koncipovanou čtyřletou středoškolskou ústav s maturitou. Ani středoškolské studium ovšem neminuly v Protektorátu četné restrikce,¹⁾ a tak i dosažení maturity nebylo jen tak jednoduché. Ve školním

1) Jaroslav Teplý napsal v roce 2007 pro Východočeský sborník historický studii *Obchodní akademie v Pardubicích v letech 1938–1945*. Pod tímto nenápadným titulem se skrývá bravurně podaný nástin osudů českého středního školství za Protektorátu, podaný na příkladu pardubické obchodní akademie. Velice cenné je, že se autor mohl opřít o vlastní prožitky, ale přitom to není žádná narativní stať, nýbrž historická studie vycházející z historických dokumentů interpretovaných v širších souvislostech. (Přesnější citace prací Jaroslava Teplého viz v bibliografii uvedené v příloze tohoto nekrologu).

roce 1944/1945 se na obchodní akademii musela výuka zrušit (obdobně také na jiných středních školách) a studenty vyšších ročníků čekalo místo školních lavic pracovní nasazení ve prospěch Říše (Totaleinsatz). V Pardubicích například studenti ve věku od 17 let budovali zákopy pro protiletectkou obranu. A bylo hůř! Psal se totiž rok 1944 a Pardubice dostihla válka o benzín. Sídlii tu významná továrna na rafinerii minerálních olejů i letiště, a proto se město stalo ve druhé polovině roku terčem tří náletů anglického a amerického letectva. Při jednom z nich zasáhla bomba též Jaroslavův rodný dům na Palackého třídě (čp. 293). Obavy z věcí příštích ustupovaly až s pádem Říše a osvobozením v květnu 1945. Výuka na obchodní škole se obnovila toho roku až na podzim. Jaroslav se vrátil do lavic a odmaturoval v následujícím roce 1946.

Už jako šestnáctiletý student spolupracoval s redakcí novin Východočeský kraj (původně Východočeský republikán), která v letech 1943 až 1945 otiskovala Teplého populárně psané články o hradech a tvrzích z historického Chrudimska, o některých památkových objektech Pardubic a zajímavých historických událostech místní historie. Prozrazuje to nepochybně hlubší zájem studenta o historii; možná jej také iniciovala hlubinná potřeba nějak se vnitřně vyrovnat s brutálně minimalizovaným a deformovaným školním dějepisem za Protektorátu. Doba Jaroslavových prvních publicistických aktivit se také časově víceméně kryje se zmíněným zastavením školní výuky a pracovním nasazením. V každém případě tu máme před sebou zárodky budoucího historika.

V Jaroslavovi Teplém se však tehdy také probudila láska k letadlům. Narodil se ve městě, které bylo „kolébkou českého letectví“. Už v době aviatické slávy Ing. Jana Kašpara a bratrů Evžena a Hugo Čiháka (tedy někdy v letech 1910–1913) tu existovalo Aviatické družstvo, které provozovalo mimo jiné na improvizovaném letišti za městem aviatickou školu. Po první světové válce se zde ustavila odbočka Masarykovy letecké ligy (MLL) zaměřená ovšem na plachtaření, ale potom na konci roku 1929 vznikl „Východočeský aeroklub v Pardubicích“ (VČA), který organizoval výcvik zájemců o motorové létání. VČA svým způsobem sjednocoval snahy MLL i dědictví letecké tradice spjaté s Aviatickým družstvem. Od roku 1931 také pořádal každoroční u veřejnosti populární letecké dny. A někde tady se u malého Jaroslava probudil obdiv k letadlům. Veškerá činnost VČA byla během Protektorátu zakázána a na letiště se nastěhovalo přísně střežené výcvikové středisko Luftwaffe. Po osvobození se činovníci VČA s nadšením pustili do obnovy aktivit klubu. Mladý Jaroslav Teplý začal chodit na letiště, absolvoval tam kurz létání, stal se držitelem pilotního průkazu

a začal i létat. Coby člen výboru klubu a zapisovatel referoval o jeho činnosti v časopisech. Jenomže po roce 1948 doba takovýmto občanským sdružením nepřála. VČA se musel začlenit jako organizační složka do centrálně řízeného Svazarmu. Kromě toho na letiště do Pardubic přišla armáda a po roce 1950 se musel VČA nekompromisně z Pardubic vystěhovat. Útočiště našel na letišti v Podhořanech u Čáslavi. A tenkrát přestal Jaroslav Teplý s aeroklubem – Svazarmem aktivně spolupracovat. Zůstal mu už jenom vřelý vztah k létání – a pilotní průkaz. Definitivně také u něj zvítězila historie. Dodejme snad k tomu ještě, že před pár lety začal připravovat studii o historii VČA. Už ji ale nedokončil; zůstal jenom rozpracovaný rukopis.

Po maturitě (1946) se musel Jaroslav Teplý rozhodnout pro nějaké zaměstnání. Po krátké epizodě působení v pardubickém Rolnickém družstvu zásobovacím dospěl k odhodlání nastoupit dráhu kantora. Učitelů byl po válce nedostatek a pedagogickou kvalifikaci pro učitelství na národní a měšťanské škole si Teplý doplnil dálkově na konzultačním středisku pedagogického institutu v Pardubicích. Učil nejprve na měšťanské škole ve Skutči (okr. Chrudim) a zanedlouho se vrátil do Pardubic. Měl ovšem větší ambice a od roku 1954 začal dálkově studovat na právě založené Vysoké škole pedagogické v Praze, na Společenskovědní fakultě obory dějepis a čeština.²⁾ Studium ukončil v roce 1957 státními zkouškami a obhajobou diplomové práce o východočeském husitství.³⁾ Na dané téma už během studií publikoval první odbornou stat'⁴⁾ (šlo o upravenou verzi ročníkové práce), která není bez významu dodnes. Text diplomové práce také nabídl v upravené podobě v roce 1958 jako libreto pro výstavu v pardubickém muzeu. Pardubické muzeum představovalo nově ustavenou instituci (1954) obsazenou prvními stálými zaměstnanci, která převzala „postátněné“ sbírky od zdejšího Musejního spolku. Ani muzejní spolek totiž nezapadal do scénáře veřejného života, regulovaného upevňujícím se totalitním komunistickým režimem, a musel ustoupit do ústraní až zcela zanikl. „Nové“ muzeum začínalo intenzivně budovat expozice a pořádat pro veřejnost tematické výstavy a husitství se hodilo pro školní exkurze. Pojetí výstavy bylo přirozeně poplatné tehdejšímu stylu muzejních prezentací (převážně panely s popisnými texty a grafickými

2) Výstižný přehled o organizačních změnách českého školství po druhé světové válce a proměnách systémů vzdělávání učitelů podal J. TEPLÝ, *Stati k vyučování dějepisu* (učební text), Pardubice 2009, s. 46–52.

3) J. TEPLÝ, *Husitské revoluční hnutí ve východních Čechách*, rukopis na VŠP, Praha 1957, 63 s.

4) J. TEPLÝ, *Počátky a první rozmach husitského revolučního hnutí ve východních Čechách*, Dějepis ve škole 3, 1956, s. 65–72.

prvky); doplňovalo ji nicméně několik modelů a plastických schémat bitev, zhotovených pro výstavu podle Teplého libreta. Instalačně se tyto modely užily i později a vídal jsem je v muzeu ještě nějaký čas po roce 1968, kdy se už ze mě stal zaměstnanec muzea.

Absolutorium Vysoké školy pedagogické kvalifikovalo Jaroslava Teplého pro učitelství na středních školách. Aprobaci pro nejvyšší třídy středních škol si následně zvýšil dálkovým studiem na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy (PF UK) v Praze (1963) a studiem na Filosofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci si rozšiřoval kvalifikaci pro výuku němčiny, dokončeným nakonec na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (FF UK). Jaroslav Teplý po celou dobu učil na středních školách v Pardubicích a vystřídal jich několik. Jeho oblíbeným předmětem byl dějepis. Patřil k těm středoškolským profesorům dějepisu, kteří se zabývali hlouběji studiem regionálních dějin a našli si cestu i k badatelské práci. Ještě na začátku 20. století bývalo takových učitelů docela dost. Na konci padesátých let se takoví vyskytovali už jenom výjimečně. Jaroslav Teplý využíval regionální dějiny při dějepisné výuce, jak jen to šlo. Podle svého přesvědčení regionální dějiny „nevkládal“ do dějepisného vyučování, ale učil jim jako integrální součást výkladů osnovami stanovené dějepisné látky. Je to postup náročnější, ale jeho dějepisné výklady se zaplňovaly reálnými osobami a událostmi spjatými s rodištěm většiny studentů.⁵⁾ Rozhodně tím přispíval k vytváření pozitivního vztahu studentů k dějinám mnohem víc, než tehdy očekávané deklamování obecných tezí o marxisticko-leninských principech zákonitého vývoje dějin, poznamenaných tehdy navíc stalinistickými deformacemi.

Badatelská práce v regionálních dějinách byla pro Jaroslava Teplého vnitřní potřebou a tím i spolehlivou ochranou před eventuální hrozbou vzniku pocitu „vyhoření“, o kterém se v souvislosti s učitelským povoláním v posledních letech často hovoří. Odborné zájmy přivedly v polovině 60. let Teplého také do společnosti přátel kolem Východočeského muzea v Pardubicích. Tam se začaly asi od roku 1963 pořádat pro veřejnost pravidelné populární historické cykly přednášek, tzv. muzejních čtvrtek.⁶⁾ Pár hodin před začátkem přednášky se v knihovně muzea scházívala skupinka

5) O těchto pedagogických principech viz zejména J. TEPLÝ, *Stati k vyučování dějepisu* (učební text), s. 90–98

6) V dramaturgii muzejních čtvrtek se střídaly cykly přednášek z oborů archeologie, etnografie a historie. Zváni byli přední odborníci z univerzit, ústavů akademie a velkých muzeí. Muzejní čtvrtky skončily po sovětské okupaci v srpnu 1968. Částečně byly obnoveny koncem poloviny 70. let, ale asi po pěti letech tento formát činnosti muzea prakticky zanikl.

místních historiků čekajících na příjezd přednášejícího – muzejní historik Vlastimil Zikmunda, archivář Zdeněk Bičík a také Jaroslav Teplý; občas se objevovali i jiní. Debatovalo se o různých historických problémech, leckdy s pozvaným přednášejícím o jeho tématu. Panovala tam skvělá přátelská atmosféra. Jako student a jakýsi muzejní fámulus (vařil jsem pánům čaj nebo kávu a při přednáškách potom konal pořadatelskou službu) jsem měl privilegium se těchto dýchánek účastnit. Nábožně jsem naslouchal těm debatám a občas se mohl vmísit do hovoru. Při té příležitosti jsem Jaroslava poznal jako výborného vypravěče, nadaného rétora s širokým rozhledem. To samozřejmě zdobilo i jeho pedagogické výkony a pozdější četné aktivity v podobě přednášek pro veřejnost, které míval v místech svého působiště. Nedají se zaznamenat, ale jejich počet šel do desítek.

V roce 1964 se Jaroslav Teplý přihlásil k postgraduálnímu studiu na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy (obor dějepis a český jazyk) a připravoval se na rigorózní řízení, které tenkrát probíhalo u společné komise pedagogické a filozofické fakulty. V roce 1967 úspěšně obhájil rigorózní práci na téma *Panské, zemanské a církevní zboží ve starém Chrudimsku*⁷⁾ a získal titul doktora filosofie. Poté se začal připravovat na FF UK na disertační řízení (tj. získání titulu kandidát věd). Po dohodě se svým školitelem, od roku 1967 profesorem a vedoucím katedry československých dějin Františkem Grausem, pracoval na disertační práci navazující na doktorské rigorózum a nesoucí název *Feudální pozemková držba a feudální rozbroje v předhusitském Chrudimsku*.

Disertační práce Jaroslava Teplého špěla k závěru a v roce 1969 odeslal redakci Československého časopisu historického k otištění rukopis jedné dílčí studie, zabývající se lapkovstvím na Chrudimsku před vypuknutím husitské revoluce.⁸⁾ Studie tiskem ještě o rok později vyšla, ale disertační řízení vyšumělo těsně před cílem do ztracena. Vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968 a následná okupace armádou Sovětského svazu znamenala konec demokratizačních reforem komunistického režimu zahájených tzv. „pražským jarem“ a začala éra normalizace. Provázely ji hned na začátku rozsáhlé kádrové čistky v řadách členů komunistické strany, ale i mimo ni. Ve velkém rozsahu postihly také pedagogický sbor

7) Rukopis práce má 162 stran a 2 mapy s rekonstrukcí pozemkové držby. Uložen je v archivu Pedagogické fakulty UK Praha a v rukopisné pozůstalosti autora.

8) Viz J. TEPLÝ, *Lapkové na českém východě*, Československý časopis historický 18, 1970, s. 283–290.

Filozofické fakulty Karlovy univerzity⁹⁾ a Teplého školitel prof. František Graus se ze studijního pobytu v Německu po srpnové okupaci už nevrátil; odešel do emigrace. Jaroslav posléze neměl u koho disertační řízení dokončit, nehledě na to, že také na něj dopadala normalizační msta.

Teplý se v roce 1968 angažoval ve škole mj. i v aktivitách studentů a stal se po okupaci terčem čistek normalizátorů. V roce 1973 byl z posledního svého středoškolského působiště, ze střední ekonomické školy v Pardubicích, propuštěn. Ještě dva roky se marně bránil neoprávněnému propuštění právní cestou. Uplatnění našel porůznu, potom například jako učitel češtiny v kurzu pro vietnamské přistěhovance, na několik měsíců skončil u Čsl. státních drah jako vlakvedoucí nákladních vlaků. Brány škol ve Východočeském kraji mu byly, zdá se, uzavřeny. Zkoušel tedy sehnat učitelské místo také v jiných krajích. Na rok se uchýlil na učilišti telekomunikací a spojů ve Znojmě. V roce 1977 se po letech takové mizérie zdálo, že se všechno obrátí k lepšímu. Získal učitelské místo na střední obchodní škole v Jihlavě. V Pardubicích prodal dům, pořídil si v Jihlavě byt a přestěhoval se tam s rodinou. Jenomže týden před zahájením školního roku s ním škola rozvázala ve zkušební době pracovní poměr (patrně tam došly Teplého kádrové materiály) a Jaroslav zůstal zase bez místa. Hledal, kde se dalo, až dostal spásně kladnou odezvu z gymnázia v Bystřici nad Pernštejnem, byt to znamenalo rok denně dojíždět z Jihlavy něco přes 60 km, než tam sehnal byt. Tamní ředitel gymnázia sháněl tenkrát němčináře a jako bonus získal kvalitního učitele. Měl ve vztahu ke všemocnému řídicímu komunistickému aparátu pevné postavení a dokázal si přijetí „proskribovaného“ Teplého obhájit. Takových manažerů nebylo tenkrát mnoho. Byli to ale také oni, kdo na nejvyšší úrovni otupovali ostří normalizačního režimu, uvědomovali si jeho škodlivost a pomalu působili na jeho postupný vnitřní rozklad.

Pro Jaroslava Teplého znamenalo působení v Bystřici n. P. významnou životní kapitolu. Získal zase trochu důstojné zaměstnání, a především přišel do kraje, kde k němu promlouvala historie spjatá s působením rodu pánů z Pernštejna, blízkých mu už z Pardubic. Toto téma se také stalo na řadu let jeho hlavním badatelským zájmem. Teplého kartotéka se začala plnit excerpcí pramenů i literatury o postupu osídlení území v počítí horní Svatky ve 13. až 15. století, o vývoji pozemkové držby a genealogii Pernštejnů. Doplňoval

9) Podrobněji o tom viz Josef PETRÁŇ, *Univerzita Karlova v letech 1969–1989: „Normalizace“ a rozklad totalitního systému*, in: František KAVKA – Josef PETRÁŇ (edd.), *Dějiny Univerzity Karlovy 1348–1349*, IV, Praha 1998, s. 325–339.

ji i záznamy z terénního pozorování. Budiž v této souvislosti zmíněno, že Jaroslav Teplý se ve svém historickém zkoumání vždycky opíral nejen o důkladnou znalost písemných a hmotných pramenů, ale též o důvěrnou znalost míst, o nichž měl psát. Všechna vždy navštívil, prozkoumal terén, všiml si charakteru krajiny. Výsledky svého zkoumání fixoval v rukopisech, které psal tak říkajíc do šuplíku. Pro historika (a každého autora) je základním smyslem práce vidět výsledky svého snažení jako publikovaný výstup, daný k dispozici a k posouzení ostatním badatelům a zainteresované veřejnosti. Je-li mu v tom bráněno, musí to být traumatizující pocit a jen silný jedinec s pevnou vírou v lepší příští to nevzdá. K takovým patřil Jaroslav Teplý. Pomáhalo mu i pochopení a podpora manželky a také vědomí respektu, který si zanedlouho vydobyl u bystrické veřejnosti, když mohl zájemcům poutavě a poučeně vyprávět o historii kraje i pánech z Pernštejna. Posilou mu jistě bývaly i studijní návštěvy archivů, odborných knihoven v Brně i kolegů z univerzitních pracovišť. Zmíňme tu aspoň setkávání se s tehdy rovněž normalizací postiženým prof. (tehdy doc.) Josefem Válkou. To mu nemohl režim odepřít, byť ztrátu možností publikovat toto všechno nedokázalo nahradit.

Po polovině 80. let se normalizační režim potýkal se stále většími problémy a jeho tlak občas trochu polevoval. Předzvěsti očekávaných změn bylo vyhlášení perestrojky a glasnosti v Sovětském Svazu. Přestože se u nás vytrvale drželo u moci komunistické vedení brežněvovského stříhu (na rozdíl např. od sousedního Polska nebo Maďarska), normalizační režim začínal pomalu slábnout. Od roku 1987 se také v Bystřickém zpravodaji začaly objevovat populární články Jaroslava Teplého s perňštejnskou tematikou a tematikou místních dějin.¹⁰ Dostal také nabídku z Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (tehdy ještě Univerzity J. E. Purkyně) na částečný úvazek místa odborného asistenta pro obor teorie vyučování a metodiky dějepisu. Teplý tam mohl od roku 1987 zúročit mnohaleté praktické pedagogické zkušenosti a navázat na své starší pedagogické statě (naposledy z roku 1969). Bylo důležité, že jeho kontakty s brněnským univerzitním prostředím se dále prohlubovaly.

Dramatické události listopadu 1989, které jako mohutný proud všelidové nespokojenosti zasáhly celou společnost, přivodily nečekaně rychlý

10) Jednotlivé tituly viz bibliografie prací J. Teplého v příloze. Předtím sestavil J. Teplý v roce 1980–1982 rukopis *Poznámky k počátkům Bystřice n. P.*, který nebyl otištěn, ale „jenom“ využit pro záznam v obecní kronice Bystřice n. P., uložené na MěštNV.

pád komunistického režimu. Dynamicky se začaly prosazovat demokratické proměny společnosti. Už v roce 1990 se některé z nich dotýkaly také vysokých škol.

Během letního semestru 1990 se Jaroslavu Teplému ozvali přátelé z Pardubic, zda by se nechtěl vrátit do Pardubic a nastoupit na Vysokou školu chemicko-technologickou (VŠCHT) na katedru jazyků. Jaroslav neváhal a po zhruba patnácti letech se vracel do rodného města. Na VŠCHT potřebovali rozšířit výuku jazyků a sháněli němčináře. Ale nejenom to! VŠCHT se především začala rozšiřovat a proměňovat na veřejnou vysokou školu univerzitního typu.¹¹⁾ Od roku 1991 tu vznikla Fakulta územní správy (dnešní Fakulta ekonomicko-správní) a od srpna 1992 se původní katedra cizích jazyků VŠCHT transformovala na samostatný Ústav cizích jazyků, který měl také zabezpečovat výuku učitelských oborů angličtiny a němčiny. Tím vznikla potřeba zabezpečit při Ústavu výuku dalších humanitních předmětů a rovněž v tom se od počátku počítalo s využitím Teplého, který se tu stal i zástupcem ředitele.

Mezitím se změnily též poměry na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a Jaroslav tam mohl ještě v roce 1991 úspěšně absolvovat disertační řízení zastavené na začátku 70. let.¹²⁾ Od roku 1990 se otevřela stavidla odborných historických periodik, kde mohl Jaroslav Teplý zase publikovat. Jenom za tři roky (1990–1992) připravil a tiskem vyšlo 7 jeho studií, nepočítaje kratší referáty a populárně odborné články.¹³⁾ Poté, co v Praze získal kandidaturu věd, začal se připravovat na habilitační řízení, ke kterému se přihlásil na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Předložil tam práci, která shrnovala ucelenou část jeho perštejnského studia¹⁴⁾ a vedle prací vytištěných v posledních letech byl dán k posouzení i soubor rukopisů několika studií, jež nemohly být v normalizačním období komunistického režimu publikovány. Habilitační řízení v Brně proběhlo úspěšně roku 1995.

Od opětovného angažmá Jaroslava Teplého v Pardubicích (1990) do jeho habilitace v Brně se změnilo postavení výše zmíněného Ústavu cizích

11) O proměnách VŠCHT na dnešní Univerzitu Pardubice viz podrobněji Milena LENDEROVÁ, *Dějiny vysokého učení v Pardubicích. Univerzita v proměnách času 1950–2010*, Pardubice 2011, s. 43–47, 85–92.

12) Disertační práce J. TEPLÝ, *Feudální pozemková držba a feudální rozbroje v předhusitském Chrudimsku*, rukopis, 1990, uloženo v archivu FF UK Praha.

13) Blíže viz bibliografie v příloze.

14) J. TEPLÝ, *Počátky půdní držby rodu erbu zubří hlavy*, rukopis, s. 263 a mapa s rekonstrukcí pozemkového majetku, uloženo v archivu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

jazyků. Když v roce 1993 vznikla v Pardubicích další fakulta (Dopravní fakulta Jana Pernera), pardubická veřejná vysoká škola byla od roku 1994 přejmenována na Univerzitu Pardubice. Rozšířilo se také působení a potenciál Ústavu cizích jazyků. Kromě jazykových učitelských programů se tu zavedlo studium dalších humanitních oborů, mezi nimi z oblasti historických věd studijní programy (zpočátku bakalářské) kulturní dějiny, ochrana hmotného kulturního dědictví, spisová a archivní služba ad. Ústav se přejmenoval na Ústav cizích jazyků a humanitních věd (1995), potom na Fakultu humanitních studií (2001) a nakonec na dnešní Filozofickou fakultu (od 2005).¹⁵⁾ Docent Teplý zde přednášel dějiny středověku, dějiny historiografie, učil některé z pomocných věd historických. Vedl řadu kvalifikačních studentských prací (bakalářské i diplomové). Jeho přednášky i jím vedené semináře měly u studentů vesměs kladný ohlas. Odrážela se v tom dlouhá učitelská praxe i kantorské vlohy. Podle studentů byl prý náročný, ale také vstřícný; hodně dbal na jejich jazykově správné vyjadřování. Jako kmenový člen Ústavu historických věd působil do roku 2003. U příležitosti zahájení 10. akademického roku Fakulty filozofické Univerzity Pardubice v roce 2009 udělil Jaroslavu Teplému děkan fakulty stříbrnou medaili za významnou zásluhu na jejím vzniku. Potom ještě Jaroslav řadu let na fakultě přednášel externě (do 2015), dále bádal a publikoval.

Výsledky svého bádání Teplý zpřístupňoval po řadu let v několika periodikách. Přednost míval domácí Sborník vědeckých prací Univerzity Pardubice / Scientific Papers of the University of Pardubice – Série C, vycházející od roku 1995, v jehož redakční radě od počátku zasedal a od 5. ročníku (1999) jí předsedal, a potom v *Theatrum historiae*, které tento sborník na pardubické univerzitě od roku 2006 nahradilo. Dalším periodikem, kde Jaroslav Teplý častěji publikoval, se stal Východočeský sborník historický, vydávaný od roku 1991 Východočeským muzeem v Pardubicích. Teplý s pardubickým muzeem hned po roce 1990 obnovil spolupráci. Nejen, že se stal členem redakční rady také tohoto sborníku a na její zasedání docházel až do sklonku života, ale Východočeské muzeum vydalo ve spolupráci s pardubickou pobočkou Historického klubu jako supplementum sborníku dvě Teplého monografie. V roce 1996 to byla upravená verze habilitační práce *Pernštejnové ve 13.–14. století*.¹⁶⁾ O rok později vyšla doplněná verze

15) Zmíněné organizační změny přehledně viz M. LENDEROVÁ, *Dějiny vysokého učení v Pardubicích*, s. 89.

16) Dané téma J. Teplý přednesl na konferenci „Pernštejnové v českých dějinách“, kterou pořádalo ve dnech 8.–9. září 1993 Východočeské muzeum v Pardubicích. Referát pro jeho rozsah nemohl být v plném znění v konferenč-

disertační práce s názvem *Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*. Publikace o Pernštejnech byla během dvou let beznadějně rozebrána, a tak Jaroslav Teplý připravil k vydání upravenou (rozšířenou) verzi původní publikace s názvem *Rod Pernštejnů za přemyslovských a lucemburských králů*. Vydala ji Univerzita Pardubice v roce 2016 a byl to také jeho (tehdy bezmála devadesátiletého) poslední publikační počín.

Jaroslav se zajímal o řadu dalších historických témat a oborů, jako například dějiny vojenství, letectví, pomocné vědy historické. Především byl regionálním historikem, přesněji: historikem regionu. Regionální dějiny zkoumal vždy jako integrální součást dějin národních a obecných, nikoliv jen jako jejich doplněk, přívažek. Ve výzkumu vždy sledoval interakci konkrétního historického problému v podmínkách regionu (místa) s obecnými tendencemi na vyšší úrovni. Svědčí o tom jeho publikované práce i citační ohlas na stěžejní z nich.

Jaroslav Teplý velice rád cestoval. Teprve po roce 1989 mohl ale svobodně jezdit za hranice poznávat po libosti země a místa, kudy kráčela „velká historie“. Na cesty se vydával s manželkou a přáteli skutečně až do pozdního věku. Dne 17. února 2019 vykonal sám a v tichu svou poslední cestu tam, odkud se už nikdy nevrátí. Zůstaly po něm nejenom vzpomínky, ale především viditelná trvalá stopa jeho vědecké práce, z níž mohou čerpat a navazovat na ni další generace.¹⁷⁾

František ŠEBEK

ním sborníku vytištěn, proto muzeum přistoupilo k jeho vydání v samostatné publikaci a v rozšířené verzi.

17) Děkuji manželce Jaroslava Teplého Ing. Haně Teplé, že mi poskytla informace a ukázala některé dokumenty, osvětlující životní dráhu zesnulého.

Bibliografie prací Jaroslava Teplého

Monografie

- Pernštejnové ve 13.–14. století*, Pardubice: Východočeské muzeum a Historický klub – pobočka Pardubice 1996, 88 stran.
- Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku*, Pardubice: Východočeské muzeum a Historický klub – pobočka Pardubice 1997, 212 stran.
- Rod Pernštejnů za přemyslovských a lucemburských králů*, Pardubice: Univerzita Pardubice 2016, 288 stran.

Odborné studie – historie

- Počátky a rozvoj husitského revolučního hnutí ve východních Čechách*, Dějepis ve škole 3, 1956, s. 65–72.
- Lapkové na českém východě*, Československý časopis historický 18, 1970, s. 283–290.
- Pernštejnové. Příspěvek k dějinám feudálního rodu I*, Časopis Národního muzea, řada historická 158, 1989, s. 28–42.
- Hrady, hrádky a tvrze na Bystřicku. (Doplňky k Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I., Jižní Morava, Praha 1981)*, Vlastivědný věstník moravský 42, 1990, s. 251–259.
- Neznámý hrad u Kunštátu*, Památky a příroda 15, 1990, s. 12.
- Heřmanoměstecký statek koncem čtrnáctého století*, Východočeský sborník historický 1, 1991, s. 13–48.
- Hrad Zubštejn – Lapis a sídelní situace v pořičí horní Svatky*, Mediavelia historica Bohemica 1, 1991, s. 257–296.
- Pernštejnské reliéfy s erbovní pověstí*, Heraldica viva. Sborník příspěvků z konference českých, moravských a slezských heraldiků v Pardubicích 7.–8. 6. 1991, Pardubice 1992, s. 53–68.
- K lokalizaci Hostina Hradce*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 1, 1995, s. 99–107.
- Povrchový výzkum lokality Hrádek*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 2, 1996, s. 157–163.
- Příspěvek k problematice okrsku zvaného v listinných pramenech „circuitus“*, Východočeský sborník historický 6, 1997, s. 9–32.
- K dosavadním poznatkům o opevněném kostele v Kostelci u Heřmanova Městce*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1997, s. 91–125.
- K lokalizaci některých osad statku hradu Rychmburk v roce 1392*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 4, 1998, s. 129–170.

- Statek hradu Rychmburk v roce 1392 I–II*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 5, 1999, s. 93–113; tamtéž C, 6, 2000, s. 127–152.
- Po stopách Šporků na Kutnohorsku*, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 7, 2001, s. 39–57.
- Některé méně známé sepulkrální památky z války roku 1866*, Východočeský sborník historický 10, 2001, s. 69–139.
- Vznik feudálního statku Nové Město*, Teheatrum historiae 1, 2006, s. 25–67.
- Obležení hradu Lichnice 1428–1429. Dnešní stav stop po obléhacím okruhu*, Husitský Tábor – Supplementum 3, 2007, s. 463–489.
- Obchodní akademie v Pardubicích v letech 1938–1945. K šedesátému výročí otevření ústavu (Pohled do dějin protektorátního školství)*, Východočeský sborník historický 14, 2007, s. 187–212.
- Příspěvek k dějinám rybníků a rybníkářství v předhusitském Chrudimsku*, Theatrum historiae 3, 2008, s. 9–45.
- Vladislav II.*, in: Marie Ryavantová – Petr Vorel (edd.): *Čeští králové*, Praha–Litomyšl 2008, s. 59–75.
- Odezva válek Marie Terezie s Fridrichem II. na některých drobných výtvarných památkách na Pardubicku a Chrudimsku*, Východočeský sborník historický 16, 2009, s. 145–190.
- Bojanovský újezd neboli districtus Boyanouyensis v letech 1329–1419*, Východočeský sborník historický 18, 2010, s. 93–150.
- Hrad Strádova Jaroš Lacembok z Chlumu*, Východočeský sborník historický 22, 2012, s. 115–136.

Odborné studie – didaktika dějepisu

- Použití názorných pomůcek ve vyučování dějepisu*, Dějepis a zeměpis ve škole 1, 1959, s. 18–19.
- Tři poznámky k vyučování dějepisu*, Dějepis ve škole 16, 1969, s. 82.
- Stati k vyučování dějepisu (učební text)*, Pardubice 2009, s. 100.

Zprávy a recenze

- Východočeský aeroklub v Pardubicích v roce 1946*, Civilní letectví 2, 1947, s. 90–91.
- Východočeský aeroklub v Pardubicích v roce 1947*, Civilní letectví 2, 1947, s. 383.
- Knihy o husitském hnutí*, Učitel'ské noviny 3, 1953, č. 14.
- K nové učebnici dějepisu*, Společenské vědy ve škole 43, 1986–1987, s. 172–173.
- České a československé dějiny 1–2*, Praha: Fortuna 1991, Český časopis historický 90, 1992, s. 243–245.

- Ústav cizích jazyků při Vysoké škole chemicko-technologické v Pardubicích, Akademický list 4, 1992, červen, s. 2.*
- 150 let železnice Olomouc–Praha. Sborník příspěvků k dějinám železnice a dopravy v Pardubicích, Pardubice: Východočeské muzeum 1995, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 1, 1995, s. 168.*
- M. Bláhová – L. Košnar – J. Spěváček – J. Žemlička, Úvod do dějin německy mluvících zemí I., Praha: Karolinum 1994, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 1, 1995, s. 168–169.*
- N. Ohler, Reisen im Mittelalter, München 1993, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 1, 1995, s. 168.*
- Ústav jazyků a humanitních studií, Zpravodaj univerzity Pardubice 2, 1996, č. 2, s. 1–4.*
- František Kavka, Vláda Karla IV. za jeho císařství I. (1355–1354); II. (1364–1378), Praha 1993, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 2, 1996, s. 233–235.*
- Jiří Rejlich a Jiří Sehnal, Vzduch je naše moře. Československé letectvo 1918–1939, Praha 1993, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 2, 1996, s. 238–239.*
- Jacques Le Goff, Das Hochmittelalter (Fischer Weltgeschichte Band 11), Frankfurt am Main 1989, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1997, s. 269.*
- Radomír Pleiner, Minilexikon k dějinám lodí a námořní plavby, Praha 1984, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1997, s. 270.*
- Martin Kolář – August Sedláček, Českomoravská heraldika I–II, Praha 1996–1997 (2. vyd.), Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1997, s. 270–271.*
- Hartmut Müller; Stefan Zweig, Renberk b., Hamburk 1996, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1997, s. 273.*
- Bohuslav Šalanda, Od oběti ke spasiteli, Praha 1997, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 4, 1997, s. 274–275.*
- Petr Vorel, Dějiny města Přebouče I., Přebouč 1999, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 7, 2001, s. 208–210.*
- Friedrich Weissensteiner, Nebe lásky, peklo manželství, Praha 2001, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 7, 2001, s. 214–215.*
- Jaroslav Hrbek, Velká válka na moři I., Praha 2001, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 7, 2001, s. 217–218.*
- Miloš Hubáček, Moře v plamenech, Praha–Litomyšl 2001, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 7, 2001, s. 218–219.*

Populárně odborné statě

- Hrad Rabštejnec, Rázovitá zřícenina Žumberk*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 39, s. 3.
- Zaniklé tvrze v Komárově a Hedčanech*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 39, s. 5.
- Zaniklá vodní tvrz Krchleby*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 40, s. 3.
- Hrad v Brandýse nad Orlicí*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 41, s. 6.
- Vildštejn a Oheb, kamenní strážcové Sečské přehrady*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 42, s. 5.
- Hrad Košumberk*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 44, s. 7.
- Hrad StrádoV*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 46, s. 6.
- Zaniklý hrádek Blatník nedaleko Pardubic*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 47, s. 3.
- Tvrz ve vsi Bukovce*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 47, s. 4.
- Tvrz Odrané Veselí*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 48, s. 5.
- Z minulosti tvrze v Čivicích*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 49, s. 3.
- Osudy tvrze ve Válech*, Východočeský kraj 25, 1943, č. 52, s. 5.
- Heraldické výzdoba Zelené brány*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 2, s. 3.
- Prastaré tvrziště v Lepějovicích*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 2, s. 5.
- Náhrobek Vojtěch z Pernštejna*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 5, s. 3.
- Pardubice před třemi sty lety*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 15, s. 3.
- Brány pardubického opevnění*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 16, s. 3.
- O Zelené bráně*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 21, s. 3.
- Kapitoly z dějin Pardubic*, Východočeský kraj 26, 1944, č. 29, s. 3.
- Žleby*, Národní politika 62, 1944, č. 10.
- Erby v kostele sv. Jana Křtitele*, Východočeský kraj 27, 1945, č. 10, s. 3.
- Šlechta a dvořanstvo v 16. věku na panství Pernštejnů*, Východočeský kraj 27, 1945, č. 11.
- Válka v roce 1866*, Pochodeň (Magazín) 60, 1971, č. 192, 198, 204, 222, 228, 234, 240, 246, 252, 281, 287.
- August Sedláček*, Pochodeň (Magazín) 60, 1971, č. 19.
- Potštejn*, Pochodeň (Magazín) 60, 1971, č. 25.
- Svojanov*, Pochodeň (Magazín) 60, 1971, č. 31, 37.
- Kunětická Hora*, Pochodeň (Magazín) 60, 1871, č. 73, 79.
- Oheb a Vildštejn*, Pochodeň (Magazín) 61, 1972, č. 147.
- Pardubice*, Pochodeň (Magazín) 60, 1973, č. 184, 190, 196, 202.
- Znak města Pardubic. Vznik a podoba jedné erbovní pověsti*, Zprávy Klubu přátel Pardubicka 11, 1976, č. 1, 2, 3, 4, 6.
- Castrum ruptum Pysselec*, Bystřický zpravodaj 11, 1987, č. 11.

- Znak města Bystřice*, Bystřický zpravodaj 13, 1989, č. 4.
- Erb zubří hlavy*, Bystřický zpravodaj 13, 1989, č. 5.
- Teritorium zubří hlavy na horní Svatce*, Bystřický zpravodaj 13, 1989, č. 10.
- O rodu pánů z Pernštejna 1–4*, Pernštejn 4, 1993, č. 85–88.
- Hrady Falkenstein a Svojanov. Jeden z příběhů z českých dějin*, Zpravodaj Univerzity Pardubice 2, 1996, č. 3–4.
- Kostelec u Heřmanova Městce*, Zpravodaj univerzity Pardubice 3, 1997, č. 6–7.
- Hrádek Zdislav*, Zpravodaj univerzity Pardubice 3, 1997, č. 8.
- Tažení k Mediolánu v roce 1158. Pojednání o heraldických pověstech a o znacích měst Pardubic, Hlinska, Bohdanče a také Borovan*, Zpravodaj Univerzity Pardubice 9, 2003, č. 30–35.
- Hrad Strádov*, Zpravodaj Univerzity Pardubice 11, 2005, č. 40–45.

